

Samma strid i Kabul och Kentucky

NEO den 1 september 2007

Ett stort museum på landsbygden, omringat av gallerstaket. Framför entrén står en tio meter lång dinosaurie. Väl inne på museet får man lära sig att dinosaurierna levde för 4 300 år sedan. Att jorden är 6 000 år gammal. Och att naturen förändrades i grunden när Adam begick den första synden: innan dess fanns inget ogräs, inga gifter, och djur och människor levde i harmoni. Ja, man får till och med veta att innan Adam gjorde det otillåtna var dinosaurierna vegetarianer.

Är ett sådant museum att betrakta som komisk kuriosa, eller som ett hot mot den västerländska upplysningstraditionen? Efter att ha besökt Creation Museum utanför Petersburg, Kentucky fastnar skrattet i halsen. I stället för att helt avfärda den moderna vetenskapen har upphovsmännen till the Creation Museum valt en annan taktik: att omfamna fienden. I rum efter rum presenteras "konventionell" vetenskap. Det nya greppet är att den empiriska forskningen och den kristna skapelse läran presenteras sida vid sida, som två lite olika sätt att beskriva samma sak. Såväl bilder som språk påminner om en lärobok i biologi. Utställningsformatet är i stort detsamma som på naturhistoriska museer runtom i världen. Gång efter gång återkommer ett mantra i informationstexterna om pryder väggarna i alla rum: *Same facts, just different starting points*.

Konflikten mellan de vetenskapliga och kreationistiska paradigmen reduceras till en tolkningsfråga. På en meterhög bild visas en bokstapel: Bacon, Newton, Darwin, Watson med flera. Bredvid denna stapel ligger Bibeln. Samma fakta, bara annorlunda utgångspunkter? Nej, knappast. Museets upphovsmän missar huvudpoängen med upplysningstraditionen och den moderna vetenskapstraditionen: "Jag vågar säga med säkerhet att samhällets utveckling inte avgörs av pragmatikerna."

Rationalitet, empiri och vetenskaplig metod. Syftet med forskning är att utröna hur något verkligen förhåller sig, inte att finna belägg för etablerade uppfattningar. En kunskapssyn som är intimt förknippad med framväxten av det moderna samhället med dess öppenhet och innovationsförmåga. Att jämställa kreationism och vetenskap som två olika "tolkningar" är huvudstrategin för "intelligent design"-rörelsen. Men som filosofidoktoranden Carl-Filip Brück påpekade i *Svenska Dagbladet* i fjol (24/6 2006) är det vetenskapliga värdet hos rörelsens idéer "i princip obefintligt". Att kreationisternas omfamnande av den moderna naturvetenskapen är illusoriskt blir också tydligt när man tar sig genom Creation Museum. Då och då slår en annan ton igenom, som när en av informationstexterna hänvisar till "den otrogna filosofen Voltaire" (*the infidel philosopher Voltaire*). Retorik på Bagdadnivå.

Ett av rummen liknar en mörk gränd. Här, i "The Cave of Sorrows", visas bilder tänkta att illustrera hur världen förfallit sedan människorna började vackla i sin tro.

Homosexuella ungdomar, tonårsmödrar, graffiti. Polissirener tjuar i bakgrunden. I nästa rum skildras arvsyndan mer utförligt, med bilder på svältande barn, heroinister och bombmoln. Allt detta elände, får man förklarat för sig, är en följd av att Adam föll för frestelsen.

Efter att ha vandrat igenom museets drygt trettio rum förs samtliga besökare in i en liten biograf för en avslutande ”informationsfilm”. Detta visar sig vara museets *piece de resistance*: en påkostad och synnerligen manipulativ indoktrinationsfilm som ska locka besökarna att omfamna museets tolkning av religion.

Creation Museum sponsras av en organisation som kallar sig Answers in Genesis (AiG). Den har investerat 27 miljoner dollar i att bygga museet (men tar ändå 20 dollar i inträde, trots att AiG är *non-profit*.) Förutom dinosaurierna framgår också på andra sätt att museet är särskilt utformat för att locka barn. I museilobbyn ligger broschyrer för AiG:s ”family camp”, där barnen kan få lära sig allt de behöver veta om historien i särskilda workshops. För barn i åldrarna 7–10 erbjuds en 2,5-timmars workshop där de får lära sig att rita dinosaurier medan de undervisas i biblisk historieskrivning och får lära sig att besvara livets viktiga frågor. (Man kan fråga sig vad den otrogne filosofen Voltaire hade sagt om att barn under tio år lär sig ”svara” på livets viktiga frågor.) För barn i åldrarna 4-6 erbjuds en annan workshop, denna tre dagar lång (!). Annonsen utlovar tre dagar av musik, lekar och andra aktiviteter medan barnen får lära sig ”de sju nyckelhändelserna i historien”: *Creation, Corruption, Catastrophe, Confusion, Christ, Cross and Consummation*. Deltagarna på lägret får ett års fri entré till museet för hela familjen.

Vad kan denna propaganda få för konsekvenser? Man bör beakta att det redan är politiskt kostsamt att försvara evolutionsläran i amerikansk offentlighet. I en gallupundersökning i månadsskiftet maj/juni uppgav nästan hälften av alla amerikaner att de inte tror på evolutionsläran. Bland republikaner är andelen drygt två tredjedelar. I en debatt tidigare i maj förklarade tre av de republikanska presidentkandidaterna att de inte tror på evolutionsläran.

The Creation Museum är således ingen anomali utan en reflektion av många väljares uppfattningar. Tolerans inför olikänkande är en av hörnstenarna i det liberala samhällsbygget. Samtidigt måste vi reflektera kring toleransens gränser vad gäller det offentliga rummet. Skulle vi tillåta ett liknande museum, med sitt barnanpassade indoktrineringssystem, i Sverige? Vi skulle knappast tillåta ett revisionistiskt museum. Således drar vi redan i dag en gräns för att markera att en del former av anti-kunskap är farligare än andra. På vilken sida av den gränsen ligger kreationisternas museum? Farligt nära fel sida – och dessutom med miljontals dollar i budgeten.

Vi tenderar att underskatta den historiska kamp som banade väg för det moderna, öppna, liberala samhället. Den kampen pågår än, såväl i Kabul som i Kentucky.

Anna Dreber Almenberg

Johan Almenberg

Doktorander på Handelshögskolan i Stockholm